

1907

Inledning

Den nya regeringen under Arvid Lindman lyckades driva rösträttsfrågan framåt och en rösträttsreform beslutades och sammanjämkades mellan Första och Andra kammaren den 14 maj men fortfarande var skillnaden mellan kamrarnas inställning tydlig och lösningen långt ifrån en allmän och lika rösträtt, bland annat skulle frågan om kvinnors rösträtt bara utredas. Socialdemokraterna krävde fortfarande en grundläggande författningsrevision. SAP:s extra kongress den 24-27 april handlade om rösträtten och där diskuterade också en eventuell ny rösträttstreck.

Majtalet

- Ort: Stockholm, Ladugårdsgärde, första talarstolen.
- Ämne: En ny statsförfattning.
- Källa: Social-Demokraten 1907-05-02, s.1-2. På arbetarnas mönstringsdag.

Ordf. hr *Hj. Gustafson* hälsade nu jättedemonstrationens deltagare välkomna, särskilt i de i första avdelningen marscherande kvinnorna, ungdoms- och nykterhetsorganisationerna, varefter han gav ordet åt red. *Hj. Branting*, som skulle tala över "En ny statsförfattning".

I folkens liv, yttrade tal., avspeglar författningarnas växling de sociala förskjutningarna, Vi känna hur i Sverges hävder den jordbesittande adeln länge varit det ledande ståendet, men under förra seklet stärktes böndernas ställning; och 1865 skedde genombrottet, så att den nya andra kammaren till stor del måste bli en allmogens representation. Nu skola arbetarna fram. Men när på de senaste årtiondena det visat sig att den likställda första kammaren blivit allt klarare en kapitalismens väktare, kan författningsreformen nu ej stanna vid blott en ändring av grunden för andra kammaren. I fjol ginge vi dock med därpå, som ett steg framåt, men vad sedan hänt har gjort att huvudkravet måste läggas så, att vi måste ha trygghet för att en bestämd folkvilja också är rådande och ej korsas av vissa klickars motstånd. Så har vår gamla rösträttsfordran vidgats till krav på *författningsrevision*.

Vårt förslag till en sådan är byggt efter klara demokratiska linjer och har hastigt vunnit en anslutning, som tillvunnit den respekt även av dem, som rygga tillbaka för den klara demokratin. Så har t. o. m. högerens nuvarande regering ej kunnat undgå att söka genom en kommunal rösträttsreform något demokratisera grunden för första kammaren. Men i den politiska konsekvensen, att släppa åtminstone några av de nya lagren in i första kammaren, ryggade man tillbaka. Den tanken togs då upp av andra, och det är detta som förklarar att namnet Tällberg på sistone stått så i centrum av det

politiska intresset, att hans lilla "oeftergivliga" tillägg innebär svaret på frågan om demokratiseringen skall leda fram till första kammarens dörr eller dock öppna en möjlighet att stiga *in genom* denna dörr.

Rösträttsutskottet har nyss fattat sina definitiva beslut. Försöken till närmande ha strandat på allt för oförenliga ståndpunkter, då första kammaren ansett sig gå till mötes övernog utan att ändå verkligt öppna sin dörr. Utskottets majoritet förordar följaktligen k. m:ts förslag med tre jämkningar: en förbättring av valmetoden, så att partilistorna bli fastare mot smågruppers manövrer; en liten ytterligare demokratisering av röstskalan, dock med den 40-gradiga bibehållen; samt upptagande av kvinnornas kommunala valbarhet. Dessa ändringar äro ju var för sig alls ej oviktiga, men icke ändra de totalintrycket av k. m:ts förslag som en otillräcklig reform, ur arbetarnas synpunkt alldeles oantaglig, då den lämnar första kammarens rekryteringsområde lika exklusivt som hittills, på samma gång den kammaren icke får en minskad, utan snarare en stärkt maktställning,

Inför den situationen blir nu den stora frågan: *skall andra kammaren stå rak i ryggen?* Skola de tvekande hålla på sina "oeftergivliga" villkor? Jag hoppas att de ej skola visa det vankelmod och dess kortsynthet om sin egen klass' påtagliga intressen att nu åter slå om. Men för oss ligger vägen klarare än någonsin. Vi ha redan tidigt gent emot förvirringen fordrat: *låt folket döma!* Som ställningen nu blivit är det än mera påkallat. Folket må döma om en linje, varom det aldrig tillsports. Jag hyser den tillförsikten att vårt förslag till författningsrevision genom sin enkla demokratiska byggnad skall ej blott bland arbetarna, utan långt vidare, erkännas som det mål, till vilket vi skola sträva. Aldrig mer skall reformen kunna stanna vid blott andra kammaren. Man kan tänka sig att vi ej i ett slag hinna ända fram till vår fullständiga författningsrevision, men på den vägen *måste* vi fram, och så må de faktiska maktförhållandena mellan klasserna avgöra om vi kunna taga hela steget med en gång.

För vår del vilja vi det, och med tillförsikt ställa vi vårt förslag mot alla de andras. Det skall göra omsider utan förbehåll svenska folket till herre i eget hus, det löser frågorna och skjuter ej upp dem, det tar med kvinnornas valrätt och valbarhet, det avskär icke ungdomen från att göra sin insats i vårt lands politiska liv, det bygger den direkt folkvalda kammaren på bredast möjliga grund, utan censusröster. Det är ett ärligt och helt förslag, för vilket det är vår plikt att kämpa och som skall visa sig ha kraft att vinna anhängare i massor. Ett leve för socialdemokratins reformförslag, för ärlig allmän rösträtt vidgad till och uttryckt i en *ärlig författningsrevision!*